

L'armilla

(ALDC, II, 189. L'armilla)

Com en el cas dels *enagos*, la 'peça de vestir sense mànigues, embotonada al davant, que es porta sobre la camisa i sota l'americana' ha rebut noms procedents d'altres llengües. Els que responen a una certa tradició o constitueixen creacions internes de la llengua són: *guardapits*, propi de Mallorca, documentat en l'*Arxiduc* (s. XIX), de formació transparent ('que guarda, cobreix la pitrera'); *jupetí*, amb les var. *jopetí*, amb alternança [o]/[u] davant de la *i* tònica (com *ruín/roín*), i *txopetí*, amb pronúncia apitxada, derivats de *jupeta* (< dim. de *jupa* < àr. ĞUBBA), amb el sufix *-í* (< llat. -INU); *gipó* 128, der. de la var. àr. ĞIBBA, amb el sufix diminutiu *-ó* (< llat. -ONE) i que, juntament amb *jupetí*, en algunes poblacions avui només coneixen un ús irònic; i *cosset*, dim. de *cos* 145 (< *cors* < llat. CORPUS), a partir de la idea de 'ajustament al cos' (cf. *anar en cos* 'anar amb el vestit ajustat'). En canvi, són de procedència forana: *ajustador*, extensió de l'aragonès, entorn de la idea de 'cenyir, posar estreta una cosa amb una altra', ostensible en l'esmentat *justet* 83, 84 i en *justillo* 100; *armilla*, el significat de més extensió, documentat des del s. XVIII,

procedent del cast. *almilla*, amb dissimilació de laterals [l... ʎ] → [r... ʎ], dim. de *alma* "per la seva íntima unió amb el cos" (*DECat*), mot que en aquesta llengua ha deixat d'usar-se substituït per *chaleco*, que és l'origen del cat. *xaleco* (abans *jaleco* 11, 70, 71, 72, 140, 147, 151, 152, 172; *jalec* 5, 13, 16), com en portuguès, pres de l'àr. algerí ĞALIKÀ 'casaca de captiu cristià' (< turc) a través de la lingua franca dels ports africans; *corpinyo* és un altre manlleu del cast. *corpino*, pres del gall. o port. *corpinho*, lit. 'cosset' (cf. fr. *corset* < dim. de *corps*); el ross. *gilet* és un manlleu al fr. *gilet*, pres alhora del cast. *gileco* (cf. *chaleco*; veg. sard campidanès *gilekku*); l'alg. *dosu* i *tuil* 85 són de difícil interpretació. El caràcter arcaic de mots com *jupetí*, *justet*, *guardapits* enfront de *xaleco* ha estat posat en relleu pels informants quan tenim dues respostes.

Armilla, *guardapits* i *jupetí* figuren com a mots estàndard des del *DG_I* (1932), el darrer amb la precisió "Armilla de pagès" al *DG_I*.

